

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування

Кафедра менеджменту та адміністрування
СИЛАБУС

Соціальна та гуманітарна політика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.М.Руденко

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«26» серпня 2024 р.

Розробник (-и): Олифіренко Ю.І., к.держ.упр., доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

(назва кафедри)

Протокол від «26» серпня 2024 р. № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____

(підпис)

І.М.Олійченко

(прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	1 рік, 1 семестр ОПП «Державна служба»
Викладач (-і)	Олифіренко Юлія Іванівна, к.держ.упр.
Профайл викладача (-ів)	
Контакти викладача	+380665269519 yulia_olifirenko@ukr.net

1. Анотація курсу.

Формування та реалізація соціальної та гуманітарної політики стає ще більш важливою саме тоді, коли суспільство та країна переживають важкі періоди, коли різко загострюються соціальні проблеми. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало викликом для всіх сфер, зокрема соціальної та гуманітарної. Адже, однією з умов успішної розбудови соціальної держави в Україні є гідний рівень життя усіх громадян, особливо соціально вразливих категорій населення. У ході вивчення дисципліни «Соціальна та гуманітарна політика» здобувачі освіти ознайомляться із теоретичними, прикладними, правовими, організаційними основами здійснення соціальної та гуманітарної політики в Україні.

Вивчення матеріалу дисципліни сприяє досягненню цілей навчання слухачів галузі знань «Публічне управління та адміністрування», формуванню в них навичок самостійного науково-аналітичного опрацювання проблем у сфері соціальної та гуманітарної політики

2. Мета та цілі курсу.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна та гуманітарна політика» є формування системних знань та розвиток умінь у сфері розроблення та реалізації соціальної і гуманітарної політики, формування здатності розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у соціальній та гуманітарній сферах, ґрунтуючись на сучасних теоріях та кращих практиках.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна та гуманітарна політика» є:

1) ознайомлення здобувачів із новітньою теорією та сучасною практикою формування та реалізації соціальної та гуманітарної політики ;

2) набуття здобувачами навичок аналізу основних тенденцій та процесів у соціальній та гуманітарній сферах, а також їх наслідків;

3) формування вмінь самостійної розробки та прийняття управлінських рішень у сфері соціальної та гуманітарної політики, оцінки адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах та розробки плану розвитку соціальних послуг в територіальних громадах;

4) розвиток у здобувачів дослідницьких здібностей у сфері соціальної та гуманітарної політики;

5) вивчення міжнародного досвіду щодо реалізації соціальної та гуманітарної політики, підвищення якості життя та розвитку людського, соціального капіталу;

6) набуття знань щодо ефективного державного управління соціальною та гуманітарними сферами;

7) опрацювання сучасних технологій соціального захисту та соціальної безпеки людини, функцій, основних форм та напрямків реалізації соціальної і гуманітарної політики.

3. Результати навчання. Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог (ІК1).

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

ПРН11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати :

- сутність понять: соціальна та гуманітарна політика, соціальна сфера, гуманітарна сфера, гуманітарний та соціальний розвиток, соціальна інфраструктура;
- цілі і завдання державної політики у соціальній та гуманітарній сферах;
- інструменти соціальної та гуманітарної політики;
- моделі соціальної політики;
- особливості формування та реалізації соціальної та гуманітарної політики на державному та регіональному рівнях;
- напрями соціальної політики у сфері регулювання суспільних відносин;
- напрями, форми і складові соціального захисту, основні механізми його здійснення;
- основні орієнтири державної політики у ключових галузях соціальної та гуманітарної сфер;
- іноземний досвід формування та реалізації соціальної та гуманітарної політики;
- сутність модернізаційних процесів у гуманітарній та соціальній сферах;
- сучасні технології соціального захисту та соціальної безпеки людини, функцій, основних форм та напрямків реалізації соціальної і гуманітарної політики;

вміти :

- досліджувати та аналізувати основні тенденції та процеси у соціальній та гуманітарній сферах, а також їх наслідки;
- аналізувати функції, завдання та принципи соціальної та гуманітарної політики;
- самостійно розробляти та приймати управлінські рішення з розв'язання ключових проблем соціальної та гуманітарної політики
 - розробляти управлінські рішення з питань соціального та гуманітарного розвитку, розв'язання конкретних проблем щодо соціального захисту та соціальної безпеки населення України;
 - формувати пропозиції до цільових перспективних програм та заходів, спрямованих на реалізацію соціально-економічних реформ;
 - самостійно аналізувати сутність і стан соціального захисту і безпеки людини і суспільства в Україні, основні напрями здійснення соціальної політики в сфері соціального захисту;
 - проводити оцінку адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах та розробляти план розвитку соціальних послуг в територіальних громадах.

4. Пререквізити. Вивчення даної навчальної дисципліни здобувач розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Публічна політика», «Менеджмент публічної влади», «Регіональна політика», дисципліни вибіркового компоненту. У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують виконання комплексного тренінгу, здійснення науково-дослідної діяльності та переддипломну практику.

5. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин денна
Лекції	6
Практичні заняття	2
Самостійна робота	82
Індивідуальне завдання – контрольна робота	
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	3

У процесі навчання здобувачі отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота здобувачів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу

6. Тематика курсу.

Тема 1. Теоретичні засади формування та реалізації соціальної політики.

Еволюційні аспекти розвитку соціальної політики. Роль держави у реалізації соціальної політики. Соціальна справедливість і соціальна рівність. Поняття соціальної політики, її об'єкт та суб'єкт. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики. Моделі соціальної політики. Завдання соціальної політики. Сучасні орієнтири соціальної політики в Україні. Принципи реалізації соціальної політики. Інструменти реалізації соціальної політики. Складові соціальної політики.

Соціальна сфера та перспективні напрямки її розвитку. Реформа системи пенсійного забезпечення. Запровадження ефективного адресного надання державної соціальної допомоги. Монетизація пільг. Адаптація інституту соціальної політики України до стандартів ЄС.

Тема 2. Соціальний захист населення та його складові.

Визначення соціального захисту та соціальної безпеки. Функції соціального захисту. Напрями форми і складові соціального захисту. Соціальне забезпечення. Форми соціального захисту. Особливості соціального захисту протягом життєвого циклу людини. Поняття і види соціального ризику. Види і форми соціального страхування. Пенсійне страхування. Державні соціальні стандарти та нормативи. Соціальна допомога. Соціальні послуги. Пенсійне забезпечення. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення. Соціально вразливі категорії населення як пріоритетний напрям соціальної політики. Соціальна політика в умовах євроінтеграційних процесів

Форми захисту соціально вразливих категорій населення. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення. Гарантії соціального захисту малозабезпечених сімей з дітьми. Соціально-правовий захист дітей. Соціальний захист осіб похилого віку. Соціальна політика у сфері підтримки дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб, з їх числа. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю. Державна підтримка внутрішньо переміщених осіб та учасників антитерористичної операції. Людський розвиток. Концепція і складові людського розвитку і його вимірювання. Напрями і перспективи людського розвитку.

Тема 3. Соціальна політика у сфері регулювання розвитку суспільних відносин.

Соціальні відносини як об'єкт соціальної політики. Соціальна структура суспільства. Соціально-класові відносини. Соціальна політика у сфері зайнятості населення. Ринок праці і робоча сила. Трудова мобільність і міграція. Зайнятість і безробіття. Шляхи зниження безробіття. Соціальна політика у сфері регулювання сімейно-шлюбних відносин. Гендерна політика. Особливості соціальної політики щодо розвитку демографічних відносин. Протидія торгівлі людьми та домашньому насильству. Державна політика у сфері охорони дитинства.

Тема 4. Теоретичні та практичні засади формування та реалізації гуманітарної політики.

Сутність, об'єкт та функції державної гуманітарної політики. Суб'єкти гуманітарної політики та їх повноваження. Принципи гуманітарної політики. Теорії та концепції гуманітарної політики. Історичні засади виникнення та формування гуманітарної політики. Нормативно-правове забезпечення гуманітарної політики. Організаційно-функціональна структура.

Основні напрями здійснення гуманітарної політики в Україні. Напрями реалізації державної гуманітарної політики. Світовий досвід державної гуманітарної політики. Поняття гуманітарного розвитку. Законодавчі гарантії гуманітарних основ розвитку держави. Гуманізація системи державного управління. Загрози гуманітарній безпеці. Система гарантування та захисту прав людини. Політика у сфері національної пам'яті. Національний гуманітарний простір.

Міжнародні індикативні показники гуманітарного розвитку. Індекс людського розвитку.

Тема 5. Етнічні спільноти та релігійні конфесії в державній гуманітарній політиці.

Гуманістичні традиції та сучасний стан міжнаціональних відносин в Україні. Сучасна релігійно-церковна ситуація в Україні. Правові засади етнонаціональної політики. Пріоритети державної політики в етнополітичній та релігійній сферах.

Гармонізація розвитку суспільно-релігійних та міжцерковних відносин. Засади та механізми інтеграції національних меншин в єдиний гуманітарний простір України. Репатріація та адаптація. Органи державного управління інтеграцією національних меншин України.

Представницькі органи національних меншин. Загальнодержавні адаптаційні програми. Задоволення мовних, культурних, освітніх, політичних потреб меншин. Етнічні спільноти регіонів та їхня інтеграція в гуманітарні процеси. Залучення зовнішніх ресурсів (міжнародних та регіональних організацій, благодійних фондів) до інтеграції національних меншин України.

Міжнародний моніторинг становища національних меншин України. Політика щодо корінних народів.

Тема 6. Політика держави у сфері охорони здоров'я та культурно-освітнього розвитку.

Мета, пріоритети і принципи розвитку освіти в Україні. Реформування в системі освіти. Основні цілі та напрями державної політики в науковій і науково-технічній галузі. Створення

нової системи організації охорони здоров'я. Сутність та основні принципи державної культурної політики. Проблеми сучасного культурного процесу в Україні.

Децентралізація державного управління в культурному секторі. Політика формування національної ідентичності. Сутність національної ідеї та національного державотворення. Передумови утвердження та реалізації національної ідеї.

7. Система оцінювання та вимоги. Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: практичні заняття, активність під час семестру, наявність конспекту – до 20 балів, контрольна робота – 40 балів.

Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за екзамен.

Загальна система оцінювання курсу	<i>Активна участь в роботі впродовж семестру (виконання тематичних завдань, виконання практичних завдань) / залік - 60/40</i>
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	<i>Виконання контрольної роботи оцінюється в 40 балів.</i>
Практичні заняття	<i>Підготовка усних відповідей з лекційного матеріалу, виконання практичних завдань 10 балів</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>Наявність конспекту лекцій, активність протягом навчального семестру, мінімальна кількість балів 10.</i>

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Тематичний план дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Тема 1. Теоретичні засади формування та реалізації соціальної політики.		6
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	2
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	3
3	Присутність та активність на лекціях	1
Тема 2. Соціальний захист населення та його складові.		7
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	3
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	3
3	Присутність та активність на лекціях	1
Тема 3. Теоретичні та практичні засади формування та реалізації гуманітарної політики.		7
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	3
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	3
3	Присутність та активність на лекціях	1
Контрольна робота		40
Семестровий контроль (залік)		40
Самостійна робота		-
Разом		100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний іспит складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, статті на науково-практичних конференціях тощо.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час проведення підсумкового контролю.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

8. Рекомендована література

- 1 Kristina Koval, Alla Hrechko, Mykola Butko, Oleg Shevchenko, Ivan Smyrnov, Yuliia Olyfirenko (2021) The modernization approach to the regional processes monitoring of the social services provision in the context of the modern public policy. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 No.6, June 2021.p.p.213-221.
- 2 Олифіренко Ю. І., Харченко Ю.П. Механізми державного впливу на процеси соціального благополуччя дітей в умовах децентралізації влади : монографія / Ю. І. Олифіренко, Ю. П. Харченко ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка. Чернігів : ЧНТУ, 2019. 292 с.
- 3 Алфьоров М. А. Соціальна політика в Україні: навч. Посіб. / М. А. Алфьоров, В. І. Альохін, І. П. Бідзюра, О. Г. Карпенко. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2014. – 272 с.
- 4 Дерєга В. В. Соціальна і гуманітарна політики: навч. Посібник / В.В. Дерєга. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. – 152 с.
- 5 Баранник Л. Б., Корягіна Т.В. Соціальний захист громадян : навч. посіб. 3-тє вид., допов. і перероб. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 271 с.
- 6 Дегтяр А. О., Ковальчук В. Г. Публічна політика у сфері соціально-гуманітарного розвитку : конспект лекцій. Харків : ХАІ, 2021. 95 с.
- 7 Державна політика в соціогуманітарній сфері : підручник / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник, В. В. Карлова, М. В. Кравченко; ред.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський; Нац. Акад. держ. Упр. При Президентіві України. – К. : НАДУ, 2010. – 283 с. – Бібліогр.: с. 245-280. – укр.
- 8 Іщенко А.О. Соціальна і гуманітарна політика [Текст] : навч.-метод. Посіб. / М.П. Іщенко, А.О. Овчаренко, Я.В. Подолян ; Черкас. Нац. Ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. Від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400 с.
- 9 Лопушняк Г. С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України: монографія / Г. С. Лопушняк ; Львів. Регіон. Ін-т держ. Упр. Нац. Акад. держ. Упр. При Президентіві України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 372 с.

- 10 Скуратівський В.А. Гуманітарна політика в Україні / В.А. Скуратівський. – К.: Вид-во УАДУ, Міленіум, 2002. – 262 с.
- 11 Реформування соціальної політики в Україні: проблеми та перспективи : навч.-наук. Вид. / В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник, А. А. Попок, В. В. Карлова; ред.: В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський; Нац. Акад. держ. Упр. При Президентові України. – Київ : НАДУ, 2012. – 367 с. – (Б-ка магістра. Серія «Державно-управлінські реформи»). – укр.
- 12 Соціальна і гуманітарна політика: підручник / В. П. Трощинський, В. А. Скуратівський, М. В. Кравченко, О. М. Петроє, П. К. Ситник; ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. П. Трощинський; Нац. Акад. держ. Упр. При Президентові України. – Київ, 2016. – 790 с. – укр.
- 13 Управління соціальним та гуманітарним розвитком / В.П. Єлагін, Д.В. Карамишев, В.Ф. Золотарьов: навч. посібн. Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2014. – 256 с.
- 14 Шевчук П. І. Соціальна політика: навч. Посіб. / П. І. Шевчук. — 2-е вид. — Львів: Світ, 2005. — 400 с.
- 15 Шевчук П. І. Соціальна та гуманітарна політика: навч. Посіб. Для студентів ВНЗ / Петро Шевчук; Львів. Регіон. Ін-т держ. Упр. Нац. Акад. держ. Упр. При Президентові України. – Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2014. – 319 с.

Інформаційні ресурси

16. Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>
17. Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». – Режим доступу: <http://library2.stu.cn.ua/>